

העותרים:

חג'אז ואח'

עייני בייכ עוייד עדי לוסטיגמן
שמואל הנגיד 27, ירושלים
טל': 02-6222808; פקס: 02-5214947

- נ ג ז -

המשיב:

שר הפנים

על ידי פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טל': 02-6466590, פקס: 02-6467011

הודעת עדכון מטעם משרד הפנים

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 4.6.13 והארכות מועד שנתבקשו, מוגשת בזה הודעת עדכון מטעם משרד הפנים.

א. כללי

1. עניינה של העתירה בבקשת העותרת 1 ("העותרת") כי תוכרע ותאושר בקשה לקבלת מעמד של קבע (ולמצער – מעמד ארעי) בישראל.
2. העותרת נישאה בשנת 1989 לתושב ישראל אשר בעת הנישואין היה כבר נשוי לאישה נוספת. במהלך השנים לא פעלו העותרת ובעלה כדי להסדיר את מעמדה של העותרת בישראל והיא שהתה בישראל שלא כחוק. לזוג נולדו 3 ילדים, הצעיר בהם יליד 1993. למרבה הצער, נפטר בעלה של העותרת בשנת 1999 ממחלה.
3. בעת הגשת העתירה היתה תלויה ועומדת בקשת העותרת לקבלת מעמד בישראל. ביום 13.8.08 המליצה הוועדה המקצועית, הפועלת מכוח סעיף 1א3 לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג – 2003 (להלן: "הוועדה המקצועית" ו"חוק הוראת שעה", בהתאמה) ליתן לעותרת היתר שהייה מידי מפקד האזור, אשר יתחדש כל זמן שהעותרת מטפלת בילדיה הקטינים (להלן: "היתר מת"ק"). ביום 15.12.08 אושרה המלצתה של הוועדה על ידי המשיב ("שר הפנים"). בהמשך, לאחר הדיון הראשון שהתקיים בבית המשפט (ביום 10.2.11) הובא עניינה של העותרת שוב לדיון בוועדה ההומניטרית. הוועדה בחנה שוב את עניינה של העותרת (לאחר שהונחו בפניה טענותיה

של-העותרת)-וסברה-כי-אין-מקום-לשנות-מהמלצתה-הקודמת. המלצה זו אושרה על ידי שר הפנים והודעה עליה נמסרה לעותרת.

4. בתגובות שהגישה המדינה נטען כי אין מקום להתערב בהחלטת שר הפנים, אשר אישר את המלצות הוועדה המקצועית להעניק לעותרת היתר מת"ק, אשר יתחדש מעת לעת, עד הגיע ילדיה לבגרות, נוכח כלל נסיבות המקרה.

5. בתמצית, הוסבר בתגובות כי העותרת נישאה לבעלה בעת שהיה נשוי לאישה נוספת. בני הזוג, או ליתר דיוק, בעלה המנוח של העותרת, לא פנה בבקשה להעניק מעמד לעותרת רשיון ישיבה בישראל בשנים שעד לפטירתו. כפי שעולה מן העתירה, ככל הנראה העותרת ובעלה נמנעו מהגשת בקשה כאמור נוכח הבנתם כי לא יינתן לעותרת מעמד בישראל, נוכח המדיניות שפורטה ומכיוון שמדובר בנישואי ביגמיה.

לכן, הוסבר כי יש להבחין בין מקרה זה לבין מקרים אחרים בהם בני זוג החלו בהליך מדורג להסדרת מעמדם בישראל קודם לפטירתו של בן הזוג הישראלי או תושב הקבע. הוסבר כי במקרה זה שהתה העותרת בישראל שנים רבות שלא כדין, תוך שבן זוגה הישראלי נמנע מלפנות למשרד הפנים ולבקש להסדיר את מעמדה, מתוך ההנחה כי בקשתו תידחה, וכי לא ניתן להחיל את הנוהל המדורג בעניינה.

6. בתגובה המקדמית עמדו המשיבים על המצב המשפטי כפי שנקבע בחוק הוראת השעה. הוסבר כי נוכח הוראות חוק הוראת שעה, הופנתה העותרת אל הוועדה המקצועית הפועלת מכוח סעיף 1א3 לחוק. כפי שהוסבר, במקרה זה, כעולה מהמלצתה המפורטת של הוועדה, סברה היא כי בעניינה של העותרת אכן מתקיים טעם הומניטארי מיוחד. זאת, כיוון שהמדובר הוא באם לשני ילדים קטינים (בנה הבכור של העותרת כבר לא היה קטין בעת מתן ההמלצה), תושבי קבע ישראל, אשר נותרו לאחר מות אביהם באפוטרופוסות אימם והם זקוקים לה כדי שתטפל בהם ותתמוך בהם עד הגיעם לבגרות. משכך, תחליט שר הפנים, בהפעילו את שיקול הדעת המסור לו על פי החוק, להיעתר לבקשה להקנות לעותרת מעמד זמני בישראל עד להגיעם של ילדיה הקטינים לבגרות (קרי עד גיל 18).

7. לעמדתנו, וכפי שהוסבר, החלטה זו הינה החלטה סבירה המאזנת בין השיקולים הרלוונטיים השונים: מחד, השיקול ההומניטארי בכך שהילדים הקטינים לא יותרו לאחר מות אביהם ללא האפוטרופוס שלהם (אימם – העותרת). מאידך, העובדה כי נסיבות העותרת עצמה (בהתעלם מסוגיית הילדים) אינן מקימות עילה למתן מעמד (כפי שפורט לעיל), וכל זאת בשים לב, בין היתר, למצב המשפטי הקיים שביטויו בחוק הוראת השעה.

8. בהקשר זה נוסף, כי כפי שציינה הוועדה בהחלטתה השנייה, הטעם ההומניטרי שעמד בבסיס ההחלטה שהתקבלה יסודו בילדיה של העותרת, אשר באותה עת היו חלקם קטינים. כיום, לאחר שהילדים כולם בגרו – פג טעם זה. הוועדה והדגישה כי מכיוון שהעותרת היתה נשואה בנישואי ביגמיה, הרי לא היה בידה לקבל מעמד בעת שהיה בעלת בחיים. לפיכך, אין מקום ליתן לעותרת מעמד בעת הנוכחית, לאחר פטירתו של הבעל.
9. נעיר כי דברים אלה הומחשו בדיון על ידי באת-כוחה של העותרת אשר ציינה כי כל השנים בהם בעלה של העותרת היה בחיים, היא "לא יכלה לעזוב את הבית מחשש שיעצרו אותה וירחיקו אותה מילדיה" ורק לאחר מותו של הבעל, כאשר ניתנו לה היתרים מכוח החלטת הוועדה המקצועית ושר הפנים, זה "מאפשר לה לנהל חיים נורמאליים".

ב. החלטה מיום 4.6.13 והחלטת שר הפנים

10. ביום 4.6.13 התקיים דיון נוסף בעתירה. בתום הדיון ניתנה החלטה כדלקמן:
- "שמענו טעוני הצדדים, שבנו והבענו מורת רוחנו מהמציאות אליה נקלעה העותרת 1 ומכך שלא נמצא פתרון לגביה במסגרת ההומניטארית. לאור זאת, שבנו ובקשנו מבא כוח המדינה לחזור ולשקול פיתרון יצירתי שעשוי לסייע לעותרת במצבה המיוחד והקשה, ועל כך יודיע לנו תוך 14 יום מהיום".
11. כפי שנמסר בבקשות להארכות מועד, הוחלט כי עניינה של העותרת יובא בפני שר הפנים. נעיר כי בין היתר, הונחה בפני שר הפנים המלצת הוועדה המקצועית מיום 6.8.13 שלא ליתן לעותרת מעמד.
12. לאחרונה, נדרש שר הפנים לעניינה של העותרת. שר הפנים נאות לקבוע – בפתרון פשרה ולפנים משורת הדין – כי יינתן לעותרת היתר מת"ק (על הטעמים בבסיס החלטה זו נפרט כעת).

ג. עמדת המשיב

13. מבחינה משפטית, עמדת המשיב הינה כי אין כל עילה להתערב בהחלטה המקורית שהתקבלה. נקודת המוצא לדיון הינה כי עוסקים אנו בעותרת שהיתה נשואה בנישואי ביגמיה, ולכן – גם לו היה בעלה בחיים, לא היה ניתן לה מעמד. בנוסף, לא ניתן לנתק מקרה זה מן ההתייחסות הכוללת למוסד הביגמיה, והדברים פורטו בתגובה מיום 14.11.10 (ונפנה לפסיקה שצוטטה שם בהתייחס לביגמיה – עע"מ 369/07; בג"צ 5191/05).

14- על-רקע זה, ההחלטה ליתן לעותרת היתרי-שהייה מתחזשים עד הגיע ילדיה לבגרות, הינה החלטה סבירה המאזנת בין השיקולים הרלוונטיים השונים: מחד, השיקול ההומניטארי בכך שהילדים הקטינים לא יוותרו לאחר מות אביהם ללא האפוסטרופוס שלהם (אימם – העותרת). מאידך, העובדה כי נסיבות העותרת עצמה (בהתעלם מסוגיית הילדים) אינן מקימות עילה למתן מעמד (כפי שפורט לעיל), וכל זאת בשים לב אף למצב המשפטי הקיים שביטוי בחוק הוראת השעה, ובשים לב למדיניות משרד הפנים כי אין בהורותו של נתין זר לקטין שהוא אזרח/תושב ישראל, כדי להעניק לו מעמד של תושב קבע.

15. על רקע זה, עמדתנו המשפטית הינה כי דין העתירה להידחות, בהעדר עילת התערבות. יש לזכור, כי בסופו של יום, שיקול הדעת המוענק לשר הפנים בכגון אלה, הינו שיקול דעת רחב, אשר בית המשפט לא יתערב בו על נקלה (ראו הפסיקה בפסקה 32 לתגובה מיום 14.11.10)

16. בצד זה, בשים לב להערות בית המשפט הנכבד בדיון, הסכים שר הפנים – כפתרון פשרה ולפנים משורת הדין – כי יוענקו לעותרת היתרי מת"ק מתחזשים (בהתאם לנהלים המקובלים, לרבות בתנאי שלא תקום מניעה פלילית או ביטחונית וכיובי). בכך למעשה יהיה בידי העותרת להמשיך ולהתגורר בישראל כדין ולהיות קרובה לילדיה.

17. מדובר לעמדתנו באיזון סביר ובפתרון מעשי ומאוזן, ואנו נבקש אפוא כי בכפוף להצעה זו – תידחה העתירה.

18. בהקשר זה נדגיש, כי בהתאם למדיניות שר הפנים, רק במקרים החריגים ביותר, שבהם אין די במתן היתר שהייה בישראל כדי לענות על הצורך ההומניטארי החריג, ישקול שר הפנים מתן רשיון ישיבת ארצי בישראל. באופן כזה, מאזן השר בין טעמי ההומניטאריים של המבקש לבין הוראות חוק הוראת השעה ולבין מדיניותו הכללית, שלא ליתן רשיונות ישיבה בישראל לנתינים זרים, ובפרט, לתושבי הרשות הפלסטינית. לעניין זה נפנה לדברים שנאמרו בבג"ץ 6883/06 נאסר נ' שר הפנים, פדאור 10-6-867 (2010):

"בקשתם של העותרים לאיחוד משפחות נתקבלה ולעותרת הוענק היתר מת"ק, על פי האמור בסעיף 3(2) להוראת השעה. מנגד, בקשת העותרת לקבלת מעמד מטעמים הומניטאריים מיוחדים, כאמור בסעיף 3א(א) להוראת השעה, נדחתה וזאת מן הטעם שהעותרת "אינה תלויה כלכלית או אחרת באמה אשר ביקשה את ההיתר בעבורה" (נספח 1 להודעת המדינה מיום 27.12.2009). כלום יש בדחייה זו כדי להקים עילה להתערבות בית המשפט? תשובתנו לכך היא בשלילה.... מהודעות העדכון מתברר כי המשיב פעל בהתאם לאמור בהוראת סעיף 3א(א) להוראת השעה, בחן את המלצת הוועדה המקצועית שקבעה כי נסיבות חייהם של העותרים אינן נופלות בגדרם של "טעמים הומניטאריים מיוחדים", ולבסוף החליט לדחות את הבקשה. המשיב אף ציין כי דחיית הבקשה מטעמים הומניטאריים נסמכת, בין היתר, על העובדה כי העותרת קיבלה היתר מת"ק במסגרת בקשתה לאיחוד משפחות, כך שאין בדחיית הבקשה מטעמים הומניטאריים משום ניתוקה מילדיה ומבן זוגה. זאת ועוד. העותרים לא הניחו כל תשתית

עובדתית-המוכיחה כי קיים בעניינה של העותרת טעם מיוחד להענקה
רישיון ישיבת ארעי דווקא, אף כי ניתן להבין לליבה כי מבקשת היא
לקבל אותו מעמד שיש לבני משפחתה הקרובה."

כן ראו בג"צ 4244/10 גלעוד נ' משרד הפנים (מיום 12.5.11).

19. ונשוב ונדגיש כי במקרה הנוכחי, עמדתנו המשפטית הינה כי אין עילה להתערב בהחלטה המקורית שהתקבלה, לפיה אין כיום הצדקה ליתן לעותרת היתרי שהייה, לאחר שילדיה הגיעו לבגרות. החלטת שר הפנים לפיה יינתנו לעותרת היתרי מתי"ק מתחדשים, הינה אפוא בבחינת פשרה לפנים משורת הדין.

20. אשר על כן ישוב המשיב ויטען כי בכפוף להצעה לעיל – דין העתירה להידחות.

היום, ל' חשון תשע"ד
03 נובמבר 2013

אורי קידר
סגן בכיר בפרקליטות המדינה